

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

LKA.410.4.2.2024

Pan
Łukasz Deja
Prezes Zarządu
Południowy Koncern Węglowy S.A.
ul. Grunwaldzka 37
43-600 Jaworzno

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/057 – Gospodarcze wykorzystanie metanu kopalnianego

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Południowy Koncern Węglowy S.A. ¹ w Jaworznie ul. Grunwaldzka 37, 43-600 Jaworzno
Kierownik jednostki kontrolowanej	Łukasz Deja, Prezes Zarządu² od 9 kwietnia 2024 r. do nadal. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: 1. Jacek Pytel, Prezes Zarządu, od 13 lutego 2021 r. do 8 kwietnia 2024 r. 2. Tomasz Cudny, Prezes Zarządu, od 5 sierpnia 2019 r. do 12 lutego 2021 r.; 3. Sławomir Obidziński, Prezes Zarządu od 4 czerwca 2019 r. do 19 lipca 2019 r.; 4. Zdzisław Filip, Prezes Zarządu od 26 stycznia 2016 r. do 3 czerwca 2019 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Działania w zakresie ograniczenia emisji metanu do środowiska, w tym jego gospodarcze wykorzystanie.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2024 z uwzględnieniem dowodów sprzed i po tym czasie, o ile miały wpływ na ocenę kontrolowanej działalności.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	1. Beata Olejnik, Główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/54/2024 z 20 lutego 2024 r. 2. Nina Poloczek, Specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/55/2024 z 26 lutego 2024 r. 3. Aleksander Górniak, Doradca techniczny, upoważnienie do kontroli nr LKA/68/2024 z 14 marca 2024 r. (akta kontroli str. 1-11; 24-30; 53; 1435; 1437; 2532)

¹ Z dniem 2 stycznia 2024 r. na podstawie uchwały organu Spółki uległa zmianie firma Spółki. Dotychczasową firmę TAURON Wydobywanie S.A. zastąpiła firma „Południowy Koncern Węglowy Spółka Akcyjna”. Wszelkie pozostałe dane jak NIP, KRS, REGON, numery rachunków bankowych oraz adres siedziby pozostały bez zmian. Źródło: <https://www.auron-wydobycie.pl/aktualnosci>. Dalej zwana: *Spółką*, *Koncernem* lub *Jednostką kontrolowaną*.

² Dalej zwany: *Prezesem Zarządu*.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Działania Spółki mające na celu ograniczenie emisji metanu uwalnianego w procesie eksploatacji węgla kamiennego ograniczały się do zagospodarowania metanu ujmowanego w stacji odmetanowania Zakładu Górniczego Brzeszcze⁵ i wynikały w głównej mierze z wymogów zapewnienia bezpieczeństwa publicznego oraz bezpieczeństwa pracowników podczas eksploatacji pokładów węgla kamiennego. Pozostały metan, emitowany do atmosfery systemami wentylacji kopalnianej nie był wykorzystywany gospodarczo z powodu braku dostępnych technologii do jego wychwytywania.

Strategiczne dokumenty Spółki, będącej beneficjentem *Nowego Systemu Wsparcia*⁶, o którym mowa m.in. w *Programie dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce*⁷, uwzględniały jego założenia w zakresie ograniczenia emisji metanu do atmosfery. W ramach realizacji pierwszego celu szczegółowego *Programu*, jakim jest zapewnienie stabilnego funkcjonowania stopniowo wygaszanego sektora górnictwa węgla kamiennego energetycznego, z uwzględnieniem transformacji techniczno-organizacyjnej, bezpieczeństwa energetycznego kraju oraz sytuacji społeczno-gospodarczej, przy minimalizacji zaangażowania pomocy publicznej, Spółka podejmowała działania, takie jak modernizacja stacji odmetanowania, co pozwoliło na zwiększenie wykorzystania metanu do celów energetycznych. Dodatkowo, Spółka zakupiła silniki gazowe zasilane metanem, co przyczyniło się do obniżenia kosztów działalności związanych ze zużyciem energii elektrycznej.

Wskaźnik procentowy metanu uwolnionego do atmosfery w stosunku do całkowitej ilości metanu wydzielonego podczas eksploatacji węgla zmieniał się i wynosił średnio 47,14% w latach 2019-2023. Było to spowodowane m.in. zmiennymi warunkami górniczo-geologicznymi oraz ograniczonymi możliwościami technicznymi ujmowania metanu. Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli, dotychczasowy poziom zagospodarowania metanu uwalnianego podczas eksploatacji węgla jest niewystarczający w kontekście wymagań nałożonych na sektor węglowy Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1787 z dnia 13 czerwca 2024 r. w sprawie redukcji emisji metanu w sektorze energetycznym oraz zmieniające rozporządzenie (UE) 2019/94⁸. Brak inwestycji w technologie wychwytu metanu z powietrza wentylacyjnego może prowadzić do naruszenia przepisów tego rozporządzenia, co w konsekwencji może skutkować nałożeniem kar na Spółkę. Zgodnie z art. 33 ust. 1 pkt a) lit. (i) wspomnianego rozporządzenia, kary te będą ustalane na poziomie, który skutecznie pozbawi podmioty odpowiedzialne korzyści ekonomicznych uzyskanych w wyniku popełnionych naruszeń.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej: „ZG Brzeszcze”.

⁶ W dniu 28 maja 2021 r. zawarta została Umowa Społeczna pomiędzy Rządem RP a stroną społeczną, dotycząca transformacji górnictwa węgla kamiennego w Polsce (dalej: Umowa Społeczna). Umowa określa zasady i tempo stopniowej likwidacji górnictwa węgla energetycznego oraz mechanizmy wsparcia transformacji Śląska. W podpisanej Umowie Społecznej uzgodniono wdrożenie (z zastrzeżeniem akceptacji Komisji Europejskiej) nowego systemu wsparcia sektora węgla kamiennego (dalej: „Nowy System Wsparcia”) bazującego na: (a) dopłatach na redukcję zdolności produkcyjnych – do czasu zaprzestania produkcji i rozpoczęcia likwidacji kopalń, zgodnie ze z góry przyjętym harmonogramem zamykania kopalń; (b) dopłatach na pokrywanie tzw. kosztów nadzwyczajnych, tj. związanych z likwidacją kopalń – po zamknięciu i rozpoczęciu likwidacji danej jednostki produkcyjnej.

⁷ *Program* obejmuje okres do 2030 r. i prezentuje kierunki transformacji sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce wraz z celami i działaniami niezbędnymi dla ich osiągnięcia. Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 23 stycznia 2018 r. uwzględnia korekty przyjęte przez Radę Ministrów 30 września 2019 r., 11 stycznia 2022 r. oraz 27 października 2022 r. Stan zgodnie z ostatnią aktualizacją *Programu*. Dalej: *Program*.

⁸ Dz. Urz. UE. L z 2024 r. str.1787. Wejście w życie rozporządzenia 4 sierpnia 2024 r. Dalej: „Rozporządzenie metanowe”.

Najwyższa Izba Kontroli dostrzega formalnoprawne ograniczenia, które utrudniają dostosowanie działalności wydobywczej do wymogów *Rozporządzenia metanowego*. Wynikają one głównie z ograniczeń nałożonych rozporządzeniem Ministra Aktywów Państwowych z 3 lutego 2022 roku w sprawie *dopłat do redukcji zdolności produkcyjnych przedsiębiorstw górniczych*⁹, w części dotyczącej braku możliwości uwzględnienia w kosztach kwalifikowanych nakładów inwestycyjnych przeznaczonych na zagospodarowanie metanu z powietrza wentylacyjnego z kopalni węgla kamiennego. Taka sytuacja ogranicza realizację celów nałożonych na sektor górniczy oraz dostosowanie działalności Spółki do wymogów określonych w *Rozporządzeniu metanowym*.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej¹⁰ kontrolowanej działalności

Opis stanu
faktycznego

1. Informacje ogólne

Spółka skupiała trzy zakłady górnicze zlokalizowane w województwach małopolskim i śląskim: Zakład Górniczy¹¹ Sobieski w Jaworznie, ZG Brzeszcze w Brzeszczach¹² oraz ZG Janina w Libiążu. Spośród trzech ww. ZG, metan, jako kopalina towarzysząca występował w ZG Brzeszcze. Wydobywanie węgla kamiennego i metanu prowadzono w ZG Brzeszcze w oparciu o wydaną przez Ministra Środowiska Koncesję Nr 12/2004¹³ z dnia 23 września 2004 r., której termin ważności upływa 23 września 2040 r. Uśrednione ilości kopaliny towarzyszącej - metanu, w latach 2018-2023 wynosiły 3,2 mld m³ (tj. ok. 2 297 mln. t¹⁴), w tym zasoby przemysłowe oszacowano na 1,2 mld m³ (tj. ok. 861,3 mln. t), a nieprzemysłowe na 2,0 mld m³ (tj. ok. 1 436 mln t).

Przewidywany termin zakończenia eksploatacji węgla dla wymienionych zakładów górniczych, ustalony w *Umowie społecznej dotyczącej transformacji sektora górnictwa węgla kamiennego oraz wybranych procesów transformacji województwa śląskiego*¹⁵, określono dla ZG Brzeszcze na 2040 r., a dla ZG Sobieski i ZG Janina na 2049 r.

Zarówno w *Umowie społecznej*, jak i w zaktualizowanych po jej zawarciu *Programach*¹⁶, kluczowymi, dla niniejszej kontroli, projektami wspierającymi ich

⁹ Dz. U. z 2023 r. poz. 1128.

¹⁰ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹¹ Dalej: „ZG”.

¹² Włączony do zasobów Spółki w 2016 r. Źródło: <https://www.tauron-wydobycie.pl/spolka-poludniowy-koncern-weglowy>.

¹³ Koncesję Nr 12/2004 z 23 września 2004 r. wydano dla Kompanii Węglowej S.A. w Katowicach, która na mocy ustawy z dnia 7 września 2007 r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego (Dz. U. z 2024 poz. 415, ze zm.) oraz w oparciu o umowę z dnia 4 maja 2015 r. zbyła 31 grudnia 2015 r. nieodpłatnie na rzecz Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A. (dalej: SRK S.A.) Kopalnię Węgla Kamiennego „Brzeszcze” wraz ze wszystkimi jej składnikami materialnymi i niematerialnymi wykorzystywanymi do wydobywania, produkcji i zbywania węgla. Decyzją z 17 grudnia 2015 r. nr DGK-VI.4771.7.2015.TS.7, Minister Środowiska, po rozpatrzeniu wniosku Nowe Brzeszcze Grupa TAURON Sp. z o.o. (dalej: NBGT Sp. z o.o.), oraz za zgodą SRK S.A. przeniósł na rzecz NBGT Sp. z o.o. ww. koncesję. W dniu 29 września 2016 r. TAURON Wydobywanie S.A. (dalej: TW S.A.) wystąpił z wnioskiem do Ministra Środowiska o przeniesienie na jego rzecz koncesji 12/2004 z 23 września 2004 r. w związku z zamiarem połączenia podmiotów TW S.A. i NBGT Sp. z o.o., co nastąpiło z dniem 1 grudnia 2016 r. (Decyzja Ministra Środowiska nr DGK-VI.4771.32.2016.KD.4 z 24 listopada 2016 r.). Dalej zwana: *Koncesją*.

¹⁴ Wybrane właściwości fizyczne metanu. Tabela 1.1 [0,7178 kg/m³]. Źródło: „Stężenie metanu na wylotach z rejonów ścian w górnictwie węglowym”; Henryk Badura, Warszawa 2023.

¹⁵ Dokument przyjęty w dniu 28 maja 2021 r. i zaakceptowany przez stronę rządową, związki zawodowe, gminy górnicze oraz przedstawicieli spółek górniczych, w tym Prezesa Zarządu TAURON Wydobywanie S.A., dotyczący systemu wsparcia dla transformacji sektora górnictwa węgla kamiennego oraz wybranych procesów transformacji województwa śląskiego.

¹⁶ Korekty *Programu* przyjęte przez Radę Ministrów w dniach 11 stycznia 2022 r. oraz 27 października 2022 r.

realizację były m.in. inwestycje w projekty związane z zagospodarowaniem metanu z powietrza wentylacyjnego kopalni węgla kamiennego.

(akta kontroli str. 12-22; 84-88; 518; 555; 584; 612; 644; 2292-2426)

2. Wpływ regulacji zawartych w Rozporządzeniu metanowym na działalność Spółki

Najwyższa Izba Kontroli rozpoczęła czynności kontrolne w Spółce przed dniem wejścia w życie *Rozporządzenia metanowego*, tj. przed dniem 4 sierpnia 2024 r.

Zgodnie z art. 19 ust. 2 *Rozporządzenia metanowego*, emisje metanu z czynnych podziemnych kopalń węgla obejmują następujące rodzaje emisji:

- emisje metanu ze wszystkich szybów wentylacyjnych użytkowanych przez operatora kopalni;
- emisje metanu ze stacji odmetanowania i z systemu odmetanowania, niezależnie od tego, czy powstają one w wyniku celowego lub niezamierzonego uwalniania do atmosfery czy też spalania niecałkowitego w pochodni;
- emisje metanu występujące podczas działalności powydobywczej oraz na terenie kopalni.

Zgodnie z art. 22 ust. 2 *Rozporządzenia metanowego* od dnia 1 stycznia 2027 r. zakazuje się – z wyjątkiem sytuacji awaryjnej – uwalniania metanu do atmosfery z szybów wentylacyjnych w kopalniach węgla, które emitują ponad pięć ton metanu na kilotonę wydobytego węgla. Natomiast od dnia 1 stycznia 2031 r. zakaz ten będzie obowiązywał dla emisji przekraczających trzy tony metanu na kilotonę wydobytego węgla. Limity te stosuje się rocznie, zarówno dla pojedynczych kopalń, jak i dla operatora, jeżeli ten zarządza kilkoma kopalniami.

W okresie objętym kontrolą, Spółka wydobyła łącznie 30 767,6 t¹⁷ urobku brutto, z czego: w 2019 r. – 5 033,3 tys. t¹⁸; w 2020 r. – 5 894,0 tys. t¹⁹; w 2021 r. – 6 745,7 tys. t²⁰; w 2022 r. – 7 358,3 tys. t²¹ i w 2023 r. – 5 736,4 tys. t²². W tym samym okresie, emisja metanu do atmosfery z szybów wentylacyjnych, jedynej metanowej kopalni z trzech wchodzących w skład jednostki produkcyjnej Spółki - ZG Brzeszcze, wyniosła łącznie: 142 082,0 tys. t metanu (tj. ok. 197 941,0 tys. m³), z czego: w 2019 r. – 25 571,0 tys. t; w 2020 r. – 28 910,0 tys. t; w 2021 r. – 27 003,0 tys. t; w 2022 r. – 30 591,0 tys. t i w 2023 r. – 30 007,0 t.

Tym samym, ilość wyemitowanego do atmosfery metanu z szybów wentylacyjnych jednostki produkcyjnej przypadającego na każdą kilotonę wydobytego urobku wynosiła: w 2019 r. – 5,1 t, w 2020 r. – 4,9 t; w 2021 r. – 4,0 t, w 2022 r. – 4,2 t i w 2023 r. – 5,2 t na każde 1 000 t (tj. 1 kilotonę) wydobytego urobku.

Prezes Zarządu odnosząc się do wpływu regulacji zawartych w *Rozporządzeniu metanowym* na działalność Spółki, wskazał, że „*Przyjęcie przez Parlament Europejski, a następnie Radę Unii Europejskiej projektu Rozporządzenia PE i Rady UE w sprawie redukcji emisji metanu w sektorze energetycznym oraz zmieniające rozporządzenie (UE)2019/942 (...), w tym, w szczególności art. 22 ust. 1 i 2 ww. Projektu, może mieć wpływ na działalność Spółki jako operatora. Istnieje ryzyko braku możliwości spełnienia norm emisji metanu w całym rozpatrywanym okresie od 2027 do 2040 roku.*”

(akta kontroli str. 95; 106; 116; 126; 861; 896; 922; 949; 986; 1499-1518)

¹⁷ Wg danych ze sprawozdań G-09.2 o mechanicznej przeróbce węgla kamiennego za lata od 2019-2023.

¹⁸ Z czego: ZG Sobieski – 1 909,6 tys. t; ZG Janina – 1 955,0 tys. t; ZG Brzeszcze – 1 167,7 tys. t.

¹⁹ Z czego: ZG Sobieski – 1 329,6 tys. t; ZG Janina – 3 023,4 tys. t; ZG Brzeszcze – 1 541,0 tys. t.

²⁰ Z czego: ZG Sobieski – 2 794,4 tys. t; ZG Janina – 2 746,0 tys. t; ZG Brzeszcze – 1 205,3 tys. t.

²¹ Z czego: ZG Sobieski – 3 177,1 tys. t; ZG Janina – 2 857,5 tys. t; ZG Brzeszcze – 1 323,7 tys. t.

²² Z czego: ZG Sobieski – 1 510,4 tys. t; ZG Janina – 2 964,0 tys. t; ZG Brzeszcze – 1 261,0 tys. t.

Zgodnie z art. 33 ust. 1 ppkt a) *Rozporządzenia metanowego*, państwa członkowskie są zobowiązane do ustanowienia przepisów dotyczących kar za naruszenia tego rozporządzenia i zgodnie z tym przepisem, kary te muszą być skuteczne, proporcjonalne i odstraszające, obejmując co najmniej grzywny proporcjonalne do szkód w środowisku oraz wpływu na bezpieczeństwo i zdrowie ludzi. Kary te muszą być ustalone na poziomie, który:

- skutecznie pozbawia podmioty odpowiedzialne korzyści ekonomicznych osiągniętych w wyniku naruszeń, oraz
- stopniowo wzrasta w przypadku powtarzających się poważnych naruszeń.

(akta kontroli str. 1210; 1215; 1220; 1225; 1230)

3. Implementowanie do dokumentów strategicznych Spółki działań określonych w *Programie dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce*, w tym w szczególności w obszarze gospodarczego wykorzystania metanu emitowanego z kopalń węgla kamiennego

Celem głównym realizacji *Programu dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce* miała być sprawiedliwa transformacja sektora górnictwa węgla kamiennego z założeniem stopniowej likwidacji branży wydobywczej węgla energetycznego w oparciu o mechanizmy wsparcia publicznego. Jego osiągnięcie ma nastąpić poprzez realizację siedmiu celów szczegółowych²³, w tym celu piątego²⁴, który zakładał „zmniejszenie oddziaływania sektora górnictwa węgla kamiennego na środowisko oraz zwiększenie wykorzystania odpadów wydobywczych i kopalin towarzyszących”. Oczekiwanym efektem realizacji tego celu, według *Programu*, miał być między innymi wzrost zagospodarowania ujętego metanu, a wskaźnikiem osiągnięcia ww. celu miał być stopień ujęcia metanu. Jednym z kluczowych projektów przeznaczonych do realizacji celu szczegółowego było zagospodarowanie metanu z powietrza wentylacyjnego z kopalni węgla kamiennego.

(akta kontroli str. 1239-1424)

Realizując założenia *Programu* i *Umowy społecznej* Spółka nie dokonała analizy rynku dostępności pod kątem technologii wychwytywania metanu z powietrza wentylacyjnego²⁵, co było istotnym elementem realizacji piątego celu szczegółowego ww. dokumentu. Zarząd Spółki wyjaśnił, że *Spółka nie dokonała analizy dostępności na rynku technologii VAM, które byłyby kompatybilne z szybami wentylacyjnymi w ZG „Brzeszcze”, gdyż z posiadanych informacji, m.in. pozyskanych podczas konferencji górniczych (np. szkoła eksploatacji podziemnej, konferencja górnicze zagrożenia naturalne) od środowisk naukowych, jak i w Internecie, nie zostały zidentyfikowane efektywne instalacje do przemysłowego zastosowania w polskim górnictwie węgla kamiennego. Szyby wentylacyjne ZG Brzeszcze emitują ogromne ilości zapyłonego*

²³ Według Wersji *Programu* z korektami przyjętymi przez Radę Ministrów w dniu 27 października 2022 r. - Cel szczegółowy I: Zapewnienie stabilnego funkcjonowania stopniowo zamykanego sektora górnictwa węgla kamiennego energetycznego z uwzględnieniem założeń transformacji techniczno-organizacyjnej, bezpieczeństwa energetycznego kraju i sytuacji społeczno-gospodarczej przy założeniu minimalizacji poziomu zaangażowania pomocy publicznej; Cel szczegółowy II: Zaspokojenie krajowych potrzeb na węgiel kamienny, w tym w szczególności do produkcji energii elektrycznej i ciepła w okresie transformacji energetycznej oraz do produkcji koksu; Cel szczegółowy III: Optymalne wykorzystanie istniejących złóż węgla energetycznego i utrzymanie niezbędnego poziomu inwestycji odtworzeniowych w horyzoncie wygaszania kopalń oraz zapewnienie dostępu do nowych złóż węgla koksowego poprzez dostosowanie poziomu inwestycji gwarantujących najwyższą efektywność ekonomiczną; Cel szczegółowy IV: Rozwój kompetencji pracowników i wiedzy z uwzględnieniem polityki osłonowej wynikającej z założeń transformacji energetycznej; Cel szczegółowy V: zmniejszenie oddziaływania sektora górnictwa węgla kamiennego na środowisko oraz zwiększenie wykorzystania odpadów wydobywczych i kopalin towarzyszących; Cel szczegółowy VI: Dywersyfikacja wykorzystania gospodarczego węgla kamiennego – Czyste Technologie Węglowe; Cel szczegółowy VII: Złagodzenie społeczno-gospodarczych skutków działań likwidacyjnych.

²⁴ Nr celu szczegółowego, wg treści *Programu* przyjętego przez RM z korektami do 27 października 2022 r.

²⁵ Technologia VAM.

powietrza o niskim stężeniu metanu, znacznej zmienności pod względem przepływu, oraz wysokiej wilgotności i możliwej obecności innych zanieczyszczeń gazowych, co zostało wskazane w Dokumentacji pracy badawczo-usługowej wykonanej w 2023 r. Z dokumentacji tej wynika, iż nie jest dostępna technologia VAM możliwa do przemysłowego zastosowania w ZG Brzeszcze. Konsekwencją niedokonania rozeznania rynku pod kątem dostępności technologii VAM, był, jak wyjaśnił Zarząd Spółki, brak działań w zakresie oszacowania potencjalnych kosztów zastosowania takiej technologii w ZG Brzeszcze.

(akta kontroli str. 1918)

W okresie objętym kontrolą w Spółce do opracowanych dokumentów strategicznych, takich jak plany rzeczowo-finansowe²⁶ i techniczno-ekonomiczne²⁷, strategię obszaru biznesowego wydobywania na lata 2016-2025, Program Naprawczy na lata 2020-2029²⁸ wraz z aktualizacją na lata 2022-2030²⁹, zaimplementowano działania objęte piątym celem szczegółowym Programu. Ich realizacja w kolejnych latach miała polegać na dalszym rozwoju infrastruktury Spółki w zakresie ujmowania i gospodarczego wykorzystania metanu.

(akta kontroli str. 204-341; 344-513)

W dokumentach tych wskazano m.in:

- w Planie rzeczowo-finansowym na 2019 r., w ramach Programu inwestycyjnego ZG Brzeszcze^{30,31} - na dostosowanie infrastruktury techniczno-technologicznej dla potrzeb perspektywicznej eksploatacji i gospodarczego wykorzystania metanu;
- w Planie techniczno-ekonomicznym na rok 2022 jednostki produkcyjnej Sobieski-Janina-Brzeszcze - zaplanowano wykup od TAURON Polska Energia S.A. silników gazowych (metanowych) zabudowanych w ZG Brzeszcze³², co pozwoliło obniżyć koszty funkcjonowania jednostki produkcyjnej o wartość wyprodukowanej z tych silników energii elektrycznej i przejęcie, rozwijanych przez Magenta Grupa TAURON, instalacji do produkcji energii elektrycznej w oparciu o metan pochodzący z ZG Brzeszcze, co wpłynie na obniżenie kosztów środowiskowych związanych z opłatami z tytułu emisji metanu do atmosfery.

W okresie objętym kontrolą Spółka zaplanowała i przeprowadziła renegocjację cen sprzedaży metanu z jego odbiorcami (branża chemiczna, metalurgiczna), co przełożyło się na wzrost przychodów Koncernu³³.

(akta kontroli str. 128; 208; 231; 302; 353; 365; 410; 414; 422; 443; 455; 476-477; 503; 992-1013; 1525-1527)

- Program Operacyjny³⁴ TAURON Wydobywanie S.A., sporządzony dla jednostki produkcyjnej Sobieski-Janina-Brzeszcze³⁵, w części dotyczącej gospodarczego

²⁶ Na: 2019 r., 2020 r. i 2021 r. – jako Grupa TAURON, TAURON Wydobywanie S.A.

²⁷ Na 2022 r., 2023 r. i 2024 r. – jako TAURON Wydobywanie S.A. jednostka produkcyjna Sobieski-Janina-Brzeszcze.

²⁸ Przyjęty Uchwałą Zarządu Nr 878/VI/2019 TAURON Wydobywanie S.A. z dnia 23 grudnia 2019 r.

²⁹ Przyjęty Uchwałą Zarządu Nr 684/VI/2021 TAURON Wydobywanie S.A. z dnia 27 września 2021 r.

³⁰ Strategia obszaru biznesowego wydobywania na lata 2016-2025 – operacjonalizacja. Kwiecień 2018.

³¹ Strategia obszaru biznesowego wydobywania na lata 2016-2025 – operacjonalizacja Grudzień 2019.

³² 16 grudnia 2022 r. zawarto trójstronne porozumienie pomiędzy: TAURON Polska Energia S.A., Spółką i reprezentatywnymi organizacjami związkowymi działającymi w TAURON Wydobywanie S.A., na mocy którego Spółka TAURON Nowe Technologie S.A. zobowiązana została do sprzedaży dwóch silników metanowych zlokalizowanych na terenie ZG Brzeszcze.

³³ Dochody ze sprzedaży metanu oszacowano w dokumencie na ok. 40 mln PLN rocznie w latach 2021-2029.

³⁴ Przyjęty Uchwałą Zarządu Nr 124/VI/2022 TAURON Wydobywanie S.A. z dnia 22 lutego 2022 r. i aktualizowany: Uchwałami Zarządu Nr: 148/VI/2022 z 1 marca 2022 r., 208/VI/2022 z 21 marca 2022 r., 509/VI/2023 z 5 czerwca 2023 r. i 1025/VI/2023 z 8 listopada 2023 r.

³⁵ Prowadząca działalność w obszarze administracyjnym miast: Mysłowice i Jaworzno, Imielin, Oświęcim oraz gmin Chrzanów, Libiąż, Chelmek i Babice.

wykorzystania metanu oraz wzrostu efektywności jego ujmowania, odnosił się wyłącznie do zagrożeń związanych z metanem podczas eksploatacji pokładów w ZG Brzeszcze.

(akta kontroli str. 514-663)

W lipcu 2018 r. Prezes Zarządu Spółki powołał³⁶ Pomocniczy Komitet Sterujący, który zgodnie z założeniami *Programu* miał wspierać działania Komitetu Sterującego ds. Górnictwa³⁷ przy Ministrze Energii³⁸ w zakresie jego wdrażania. Prezes Zarządu wyjaśnił, że Komitet Sterujący utworzony w Spółce w okresie objętym kontrolą (...) *nie otrzymał z Ministerstwa Energii (późn. Ministerstwa Aktywów Państwowych³⁹) zaproszenia (...) w zakresie wsparcia działań związanych z ograniczeniem emisji metanu.*

Pomocniczy Komitet Sterujący w TAURON Wydobycie S.A. nie opracował harmonogramu pracy, o którym mowa w §3 polecenia służbowego Nr 19/2018, który miał być dostosowany do wytycznych Komitetu Sterującego ds. Górnictwa przy ówczesnym Ministrze Energii (później MAP). W okresie objętym kontrolą Komitet ten nie wypracował także dokumentów potwierdzających jego zaangażowanie, z wyjątkiem – jak wyjaśnił Prezes Zarządu Spółki – wewnętrznej korespondencji dotyczącej opiniowania przez członków Komitetu raportów Spółki z realizacji *Programu* przesyłanych do Agencji Rozwoju Przemysłu S.A.⁴⁰ oraz raportów ARP dotyczących realizacji *Programu*.

W okresie objętym kontrolą Pomocniczy Komitet Sterujący, powołany na mocy polecenia służbowego Prezesa Zarządu Nr 19/2018, nie odbywał posiedzeń, a opiniowanie i konsultowanie treści raportów z realizacji *Programu* odbywało się w trybie obiegowym za pośrednictwem poczty elektronicznej.

(akta kontroli str. 195-201; 696-697; 1014-1171; 1444)

W załączniku nr 2 do *Umowy społecznej* wskazano inwestycje, które zgodnie z pkt III ppkt 3 umowy, były niezbędne do zrealizowania celu zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego kraju oraz uniknięcia negatywnych skutków społeczno-gospodarczych transformacji sektora górnictwa węgla kamiennego. Zgodnie z postanowieniami umowy, inwestycje te miały zostać ukończone w latach 2023-2029. Jedną z ośmiu inwestycji było wdrożenie technologii zagospodarowania metanu z powietrza wentylacyjnego w kopalniach węgla kamiennego. W załączniku zaznaczono, że technologia ta jest znana i stosowana na świecie, i że będzie konieczny jej import. Szacunkowy koszt importu tej technologii (CAPEX) oszacowano na 100 mln zł. W ppkt 4 umowy ustalono, że w celu terminowego rozpoczęcia i realizacji inwestycji, konieczne jest zaangażowanie istniejących podmiotów gospodarczych, w tym spółek górniczych.

³⁶ Komitet Sterujący w Spółce powołano Poleceniem Służbowym Nr 19/2018 Prezesa Zarządu TAURON Wydobycie S.A. z 9 lipca 2018 r. W okresie objętym kontrolą Skład osobowy Komitetu Sterującego zmieniano trzykrotnie Poleceniami Służbowymi Prezesa Nr: 32/2018 z 6 listopada 2018 r., 9/2019 z 28 lutego 2019 r. i 13/2020 z 22 kwietnia 2020 r.

³⁷ Zwany dalej: „Komitetem Sterującym”. W celu prowadzenia oceny realizacji procesów zmian w sektorze górnictwa węgla kamiennego oraz w poszczególnych przedsiębiorstwach górniczych, a także wypracowania i rekomendowania niezbędnych działań wspomagających te procesy, zarządzeniem Ministra Energii z dnia 6 kwietnia 2018 r. powołany został Komitet Sterujący ds. górnictwa przy Ministrze Energii. Zgodnie z § 2 Zarządzenia Ministra Aktywów Państwowych z dnia 12 stycznia 2022 r. w sprawie powołania Komitetu Sterującego do spraw górnictwa przy Ministrze Aktywów Państwowych (Dz. Urz. MAP poz. 1.) do zadań Komitetu należało m.in.: 1) ocena postępu realizacji Programu dla górnictwa dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce; 2) zapewnienie precyzyjnego i jednoznacznego sformułowania mierników i wskaźników realizacji celów określonych Programem dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce oraz częstotliwości ich pomiaru dla poszczególnych spółek węglowych.

³⁸ Od stycznia 2022 r. przy Ministrze Aktywów Państwowych.

³⁹ Dalej zwane: MAP.

⁴⁰ Dalej zwana: ARP.

W pkt II ppkt 2 umowy ustalono, że strona rządowa do połowy 2022 r. zaproponuje lokalizację i zapewni warunki do rozpoczęcia inwestycji.

Do połowy 2022 r., Spółka nie otrzymała od strony rządowej zadeklarowanych w *Umowie społecznej* warunków rozpoczęcia inwestycji, w tym dotyczących zagospodarowania metanu z powietrza wentylacyjnego. Spółka również nie podjęła samodzielnych działań zmierzających do uzyskania informacji na temat warunków koniecznych do ich rozpoczęcia, gdyż jak wyjaśnił Zarząd Spółki *zgodnie z posiadaną wiedzą – aktualnie nie została opracowana technologia umożliwiająca w skali przemysłowej i w warunkach panujących w polskim górnictwie węgla kamiennego, efektywne ograniczenie emisji metanu z powietrza wentylacyjnego.*

(akta kontroli str. 670-671; 1915-1916; 1919)

W maju 2024 r. Wiceprezes Zarządu ds. Technicznych powołał⁴¹ w Spółce zespół roboczy, którego celem była realizacja działań mających na celu zwiększenie redukcji emisji metanu, w związku z przyjęciem przez Radę Unii Europejskiej *Rozporządzenia metanowego*. Pierwsze spotkanie zespołu odbyło się 21 czerwca 2024 r. Jak wyjaśnił Prezes Zarządu, do zadań powołanego zespołu, zgodnie z poleceniem służbowym nr 16/2024 z dnia 24 maja 2024 r., należeć będzie:

- analiza możliwości modernizacji lub rozbudowy stacji odmetanowania w ZG Brzeszcze celem zwiększenia ujęcia metanu,
- analiza sieci rurociągów metanowych z uwzględnieniem ich średnicy, pod kątem możliwości zwiększenia ich przepustowości,
- analiza możliwości i celowości wykonania otworów z powierzchni w celu przedeksplotacyjnego odmetanowania złoża,
- uczestnictwo w inicjatywach związanych z wdrażaniem rozwiązań mających na celu redukcję emisji metanu z powietrza wentylacyjnego.

Prezes Zarządu Spółki wyjaśnił również, że *Przewodniczący Zespołu cyklicznie, w okresach kwartalnych, zobowiązany jest przedstawić Zarządowi Spółki sprawozdania z bieżących prac Zespołu.*

Ponadto Prezes Zarządu wyjaśnił, że spółka od 2023 r. uczestniczyła w realizacji umowy ze spółką METAN POLSKA Sp. z o.o., dotyczącej prac związanych z odmetanowaniem poprzez opracowanie pierwszego w Polsce prototypu technologii wykorzystującej metodę radiacyjnego urabiania hydraulicznego, tzw. „jettingu”. Projekt współfinansowany przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju nosił tytuł: „Opracowanie kompleksowej technologii i linii pilotażowej w celu zwiększenia bezpieczeństwa i efektywności pozyskiwania gazu z pokładów węgla o różnej przepuszczalności, przy jednoczesnej znaczącej redukcji emisji metanu do atmosfery.”

Prezes Zarządu wyjaśnił również, że *w ramach poszukiwania nowych rozwiązań prośrodowiskowych, ukierunkowanych na redukcję emisji metanu, w dniu 4 czerwca 2024 r., w Zakładzie Górniczym Brzeszcze odbyło się spotkanie z przedstawicielami firmy PROFILE sp. z o.o. z Warszawy, która zaprezentowała projekt instalacji do katalitycznego dopalania metanu o niskich stężeniach zawartego w powietrzu wentylacyjnym (technologia MARCO).* (...) Technologia ta, jak wyjaśnił Prezes, powstała w ramach projektu badawczego finansowanego przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju w latach 2018-2023, zatytułowanego „Rozwinięcie katalityczno-adsorpcyjnej technologii unieszkodliwiania metanu emitowanego do atmosfery w gazie wentylacyjnym kopalń”. Prototyp tej technologii został zamontowany w Kopalni Doświadczalnej BARBARA GIG PIB w Mikołowie. Zdaniem firmy PROFILE,

⁴¹ Polecenie Służbowe Nr 16/2024 z dnia 24 maja 2024 r.

po pomyślnym przeprowadzeniu testów w warunkach czynnego zakładu, istnieje teoretyczna możliwość zastosowania tej technologii. Zgodnie z informacjami przekazanymi przez Prezesa Zarządu (stan na 9 sierpnia 2024 r.), współpraca koncernu z firmą PROFILE zostanie nawiązana po zawarciu umowy o zachowaniu poufności, której treść jest obecnie analizowana. Ponadto Koncern kontynuuje rozbudowę istniejącej sieci rurociągów metanowych, co wraz z wprowadzonymi zmianami obecnie stosowanego sposobu odmetanowania (ściany 931 w ZG Brzeszcze)⁴² wpłynęło na zwiększenie ujęcia metanu (o ok. 5 m³CH₄/min) z rejonu ww. ściany i wzrost jego koncentracji z 40% do ok. 52%.

Prezes Zarządu wyjaśnił również, że w 2024 r. w Koncernie analizowane są dokumenty dotyczące działalności Międzynarodowego Centrum Doskonałości ds. Metanu z Kopalń Węgla Polska przy GIG PIB w Katowicach.

(akta kontroli str. 2579; 2561-2562)

4. Bariery w zakresie rozwoju technologii ograniczających emisję metanu do atmosfery

W okresie objętym kontrolą Spółka pozyskiwała metan z ujęć za pomocą systemów podziemnego odmetanowania, co wynikało z prowadzonej profilaktyki metanowej towarzyszącej wydobywaniu. Inwestycje w profilaktykę metanową z czynnych wyrobisk, jak wyjaśnił Zarząd Spółki, polegały na rozbudowie infrastruktury odmetanowania, m.in. na instalacji rurociągów o większej średnicy i przepustowości, co skutkowało mniejszą emisją metanu do środowiska. Dodatkowo, jak dalej wyjaśnił Zarząd Spółki *ZG Brzeszcze realizuje wewnątrzzakładowy plan likwidacji zbędnych wyrobisk i rejonów, co do których nie przewiduje się prowadzenia dalszych robót górniczych. Powyższe daje możliwość pozyskiwania metanu z zaizolowanych przestrzeni zrobowych i wyrobisk do sieci rurociągów metanowych oraz gospodarcze jego wykorzystanie i ma bezpośredni wpływ na ograniczenie emisji metanu do atmosfery.* W zakresie identyfikacji barier występujących w rozwoju technologii ograniczających emisję metanu do atmosfery poprzez jego wychwytywanie z powietrza wentylacyjnego kopalń, a następnie gospodarcze wykorzystanie, Prezes Zarządu Spółki wyjaśnił, że: (...) *nie identyfikowano barier z uwagi na brak prowadzonych działań przez Spółkę w tym zakresie.* Brak działań Spółki w zakresie rozwoju technologii ograniczających emisję metanu do atmosfery poprzez jego wychwytywanie, a następnie gospodarcze wykorzystanie Zarząd Spółki wyjaśnił tym iż (...) *z ogólnie posiadanych informacji m.in. pozyskanych podczas konferencji górniczych (...) od środowisk naukowych, jak i w Internecie nie zostały zidentyfikowane efektywne instalacje do przemysłowego zastosowania w polskim górnictwie węgla kamiennego, które umożliwiłyby wychwytywanie metanu z powietrza wentylacyjnego, a następnie jego gospodarcze wykorzystanie. Ponadto Spółka nie posiada zaplecza technicznego do projektowania, budowy, prowadzenia badań oraz wdrażania tego typu technologii.*

(akta kontroli str. 97; 107; 117; 128; 208; 353; 983; 986; 1051; 1085-1086; 1107; 1237; 1460; 2052-2054; 2561-2562)

Szczegółowe cele zarządcze dla członków Zarządu Spółki, ustalone przez Radę Nadzorczą od 2023 r.⁴³, czyli od momentu wyjścia spółki z Grupy TAURON, nie obejmowały działań zmierzających do ograniczenia emisji metanu poprzez jego

⁴² Zgodnie z wyjaśnieniami Prezesa zmiany polegały na wykonaniu dwóch dodatkowych otworów metanowych o długości ok. 50-60 m, pomiędzy istniejącymi zbiorami otworów, skierowanych w rejon skrzyżowania ściany z chodnikiem wentylacyjnym, co pozwala na ujmowanie metanu o wysokiej koncentracji ze strefy spękań przed frontem ściany.

⁴³ Szczegółowe Cele Zarządcze dla Członków Zarządu Spółki przyjęto w drodze uchwał Rady Nadzorczej PKW nr: 9/VI/2023 z 31 marca 2023 r.; 82/VI/2023 z 29 września 2023 r.; 90/VI/2023 z 7 listopada 2023 r. i 6/2024 z 25 stycznia 2024 r.

wychwytywanie z powietrza wentylacyjnego ani przygotowania spółki do spełnienia wymogów wynikających z procedowanego wówczas *Rozporządzenia metanowego*. Dokument ten nie zobowiązywał również Zarządu Spółki do kontynuowania procesów badawczo-rozwojowych, które zostały zainicjowane w czasie, gdy koncern należał do Grupy TAURON.

(akta kontroli str. 1449-1456)

Zarząd Spółki wyjaśnił, że *w celu spełnienia norm emisji metanu Spółka będzie realizowała na bieżąco przedsięwzięcia ograniczające wydzielanie metanu do atmosfery poprzez zadania inwestycyjne związane z rozbudową rurociągów metanowych w ZG Brzeszcze, co pozwoli uzyskać większą przepustowość, a co za tym idzie zwiększanie ilości metanu ujmowanego ze środowiska eksploatowanych ścian i przestrzeni zrobowych. Dodatkowo wykonana będzie likwidacja zbędnych wyrobisk oraz rejonów, co do których nie przewiduje się prowadzenia dalszych robót górniczych. Powyższe będzie miało bezpośredni wpływ na ograniczenie emisji metanu do atmosfery. W ramach ww. działań, oprócz bieżącego monitoringu rozwoju innowacji technicznych oraz wprowadzania do użytkowania nowych technologii związanych z wychwytywaniem i zagospodarowywaniem metanu, wskazano na następujące efekty:*

- zawarcie umowy z przedsiębiorcą [...] na realizację projektu pn. „Opracowanie kompleksowej technologii i linii pilotażowej w celu zwiększenia bezpieczeństwa i efektywności pozyskiwania gazu z pokładów węgla o różnej przepuszczalności, przy znacznej redukcji uwalniania metanu do atmosfery”⁴⁴;
- uwzględnienie zapisów dokumentacji badawczo-usługowej pn. „Wykonanie opracowania dla ograniczenia emisji metanu do powietrza wentylacyjnego poprzez wzrost efektywności ujęcia metanu ze zrobów poeksploatacyjnych w TAURON Wydobycie S.A. – ZG Brzeszcze.”⁴⁵

(akta kontroli str. 1463-1498; 1710-1732; 1919; 1939-1945)

5. Współpraca z sektorem naukowo-badawczym w celu realizacji inwestycji ograniczających emisję metanu do atmosfery oraz jego efektywnego wykorzystania gospodarczego

Spółka podejmowała współpracę z sektorem naukowo-badawczym w latach 2017-2019, funkcjonując w strukturach Grupy TAURON.

W 2017 r. ZG Brzeszcze zidentyfikował⁴⁶ trzy potencjalne projekty B+R+I⁴⁷, jako odpowiedź na przyjętą strategię badawczą Grupy TAURON.⁴⁸

Były to:

- Wykorzystanie metanu w silnikach gazowych w TAURON Wydobycie S.A. ZG Brzeszcze w układzie trigeneracji dla wytwarzania energii elektrycznej, ciepłej i chłodu użytkowego jako układ energetyczno-chłodniczy (P1);

⁴⁴ Osiągnięcie celu projektu zakłada wykonanie kierunkowego otworu wiertniczego z powierzchni. otwór ten będzie służył do pozyskania metanu z pokładu 510, jak również jego transportu na powierzchnię.

⁴⁵ Ekspertyza ukierunkowana jest na przeprowadzenie oceny prognozowanego wydzielania się metanu ze środowiska wybieranych ścian oraz zrobów poeksploatacyjnych po zakończeniu ich eksploatacji w horyzoncie czasowym do 2040 r.

⁴⁶ Pismo z 10 marca 2017 r. Nr TI/59/2017.

⁴⁷ Badania + Rozwój + Innowacje.

⁴⁸ Ww. projekty były odpowiedzią na przyjętą we wrześniu 2016 r. Strategię Grupy TAURON na lata 2016-2025 i przyjętym w 2016 r. przez Grupę TAURON nowym Modelem Biznesowym, którego jednym z elementów był proces badań i innowacji (1.7), a celem było prowadzenie przez wszystkie podmioty w Grupie TAURON działalności badawczo-rozwojowej w sposób usystematyzowany i ukierunkowany na osiągnięcie przez Grupę Kapitałową mierzalnych efektów i korzyści biznesowych.

- Prowadzenie odmetanowania w TAURON Wydobycie S.A. ZG Brzeszcze za pomocą długich orurowanych otworów wierconych w kierunku strefy desorpcji za frontem ściany (P2);
- Utylizacja metanu zawartego w powietrzu wentylacyjnym odprowadzanym z szybów wydechowych TAURON Wydobycie S.A. ZG Brzeszcze, szansą na redukcję zagrożenia w Środowisku Naturalnym (P3).

30 marca 2017 r. w ZG Brzeszcze odbyło się spotkanie, na którym określono możliwości realizowania zidentyfikowanych potencjalnych projektów B+R+I. Uczestnikami spotkania byli przedstawiciele: TAURON Wydobycie S.A., GIG PIB, Instytutu Mechaniki Górotworu Polskiej Akademii Nauk oraz spółki Innowacje-Projektowanie-Odgazowanie-Wiercenie Sp. z o.o.⁴⁹ Efektem spotkania był wybór do dalszej realizacji przez ZG Brzeszcze projektu P2.

Projektu P1. nie omawiano na spotkaniu. Do możliwości realizacji projektu P3. odnieśli się przedstawiciele GIG PIB, którzy wskazali: (...) *na pozytywny aspekt projektu, tj. zmniejszenie uciążliwości górnictwa dla środowiska naturalnego*, stwierdzając jednocześnie, że: *na chwilę obecną, zachodzi obawa co do opłacalności projektu. Polityka klimatyczna UE, w tym dążenie do ograniczenia emisji CH₄ (drastyczne zwiększenie opłat za emisję w 2021 roku) skłania do szukania nowych technologii, które sprostają stawianym wyzwaniom.*⁵⁰

Prezes Zarządu Spółki nie wyjaśnił przesłanek, jakimi kierowano się przy wyborze Projektu P2., tłumacząc to znacznym upływem czasu, a także zmianami personalnymi na kluczowych stanowiskach w Spółce i w ZG Brzeszcze, jak również nie potrafił wyjaśnić, kto w 2017 r. zarekomendował i podjął decyzję by na spotkanie w dniu 30 marca 2017 r. w siedzibie ZG Brzeszcze, na którym wybrano projekt P2. zaprosić przedstawiciela późniejszego wykonawcy projektu P2.

(akta kontroli str. 128; 1954-1956; 2049-2054; 2542-2543; 2555-2557)

Przedmiotem wspomnianej inwestycji badawczo-rozwojowej było pozyskiwanie metanu metodą odwiertów kierunkowych ze starych zrobów lub stref uskokowych przy wykorzystaniu otworów kierunkowych, opartą na patencie należącym do wykonawcy projektu. Zarząd Spółki wyjaśnił, że *realizacja projektu nie przyniosła wymiernych efektów z powodu trudności napotkanych podczas wykonywania otworów, związanych z warunkami górnictwo-geologicznymi w rejonie wyznaczonym do wykonania dwóch otworów badawczych.*

Niemniej, jak poinformował Zarząd Spółki, w trakcie pracy jednego z otworów wykonanych w ramach ww. inwestycji (od maja 2019 r. do października 2020 r.) do sieci odmetanowania ZG Brzeszcze ujęto 358 877 m³ mieszaniny metanowo - powietrznej, zawierającej 313 200 m³ czystego metanu. Podczas realizacji projektu nie przeprowadzono jednak analizy wpływu ujęcia metanu na ograniczenie jego emisji do atmosfery. Zarząd dodał również, że 26 października 2020 r. otwór wydrążony w ramach projektu został zabezpieczony poprzez cementację z powodu spadku koncentracji metanu i utraty jego przepływu.

(akta kontroli str. 123-134; 1047; 1948-1949; 1952-2038; 2542-2543; 2555-2557)

W okresie objętym kontrolą, w ramach współpracy Koncernu z sektorem badawczym na rzecz ograniczenia emisji metanu do powietrza wentylacyjnego, w 2023 r. zlecono⁵¹ GIG PIB wykonanie pracy badawczo usługowej pn. „Wykonanie opracowania dla ograniczenia emisji metanu do powietrza wentylacyjnego poprzez wzrost efektywności ujęcia metanu ze zrobów poeksploatacyjnych w TAURON

⁴⁹ Dalej zwana: IPOW.

⁵⁰ Notatka ze spotkania w dniu 30 marca 2017 r.

⁵¹ Zlecenie Nr 6400002611/ZB1 z dnia 26 czerwca 2023 r.

Wydobycie S.A. – ZG Brzeszcze”. Jak wyjaśnił Zarząd Spółki, ekspertyza ta ukierunkowana była na przeprowadzenie oceny prognozowanego wydzielania się metanu ze środowiska wybieranych ścian oraz zrobów poeksploatacyjnych po zakończeniu ich eksploatacji w horyzoncie czasowym do 2040 r.

Zarząd Spółki wyjaśnił, że w 2023 r. zawarto umowę⁵² z firmą [...] na realizację projektu pn. „Opracowanie kompleksowej technologii i linii pilotażowej w celu zwiększenia bezpieczeństwa i efektywności pozyskiwania gazu z pokładów węgla o różnej przepuszczalności, przy znacznej redukcji uwalniania metanu do atmosfery⁵³. Osiągnięcie celu projektu zakładało wykonanie kierunkowego otworu wierniczego z powierzchni. Otwór ten będzie służył do pozyskania metanu z pokładu 510, jak również jego transportu na powierzchnię. Z uzyskanych informacji wynika, że firma [...] złożyła wniosek o zatwierdzenie projektu robót geologicznych do Ministerstwa Klimatu i Środowiska.

(akta kontroli str. 1461-1498, 1710-1732)

6. Realizowane przedsięwzięcia przed 2019 r. związane z wychwytywaniem i zagospodarowaniem metanu

Niniejsza kontrola NIK nie obejmowała badania procesu wylaniania wykonawców oraz finansowych aspektów realizowanych inwestycji pozostających w związku z procesem zagospodarowania metanu.

Przed 2019 r., jak wyjaśnił Prezes Zarządu, w Spółce (...) nie realizowano (...) przedsięwzięć ograniczających emisję metanu do atmosfery poprzez jego wychwytywanie, a następnie gospodarcze wykorzystanie. W ZG Brzeszcze prowadzono ujmowanie metanu w celu bezpiecznego funkcjonowania zakładu górniczego oraz zapobiegania i zwalczania zagrożenia metanowego. Ujmowanie metanu w podziemnych wyrobiskach jednocześnie zmniejszało jego emisję przez szyby wentylacyjne. W latach poprzedzających okres objęty kontrolą, w 2012 r., rozpoczęto budowę nowej stacji odmetanowania, wyposażonej w technologię i infrastrukturę przeznaczoną do obsługi wyrobisk KWK „Brzeszcze”. Inwestycja, o wartości 23 755 tys. zł netto, została ukończona w 2013 r., co przyczyniło się do wzrostu efektywności ujęcia metanu z około 30% do 40% w momencie oddania stacji do użytku w maju 2014 r., z tendencją wzrostową w kolejnych latach. Działanie stacji umożliwiło także przesył gazu do potencjalnych odbiorców.

(akta kontroli str. 988; 1002; 1439-1443)

Przychody Spółki z tytułu sprzedaży metanu w okresie objętym kontrolą (do końca 2023 r.) systematycznie wzrastały i wyniosły łącznie 273 699,3 tys. zł, z czego: w 2019 r. – 18 121,4 tys. zł za sprzedane 34 257,0 tys. m³ metanu, w 2020 r. – 15 640,0 tys. zł za sprzedane 39 942,0 tys. m³ metanu, w 2021 r. – 41 355,5 tys. zł za 50 127,3 tys. m³ metanu⁵⁴, w 2022 r. – 97 743,3 tys. zł za 51 584,9 tys. m³ metanu⁵⁵ oraz w 2023 r. – 100 839,1 tys. zł za 45 860,1 tys. m³ metanu. Spółka sprzedawała w okresie od 2019 r. do końca 2023 r. 100% ujętego metanu.

(akta kontroli str. 989-990; 1524)

7. Działania Spółki w zakresie ograniczania emisji metanu i jego gospodarczego wykorzystania w okresie objętym kontrolą

Podobnie, jak w latach poprzedzających okres objęty kontrolą, tak w latach 2019-2024 (wg stanu na 9 kwietnia 2024 r.) Spółka nie realizowała przedsięwzięć

⁵² Umowę podpisano 9 stycznia 2023 r. z terminem obowiązywania do 31 grudnia 2030 r. Umowa na kwotę 36 mln zł.

⁵³ Zgłoszenie patentowe nr P.434354.

⁵⁴ W tym, w ramach grupy kapitałowej – 12 482,8 tys. m³.

⁵⁵ W tym, w ramach grupy kapitałowej – 18 707,4 tys. m³.

ograniczających emisję metanu do atmosfery poprzez jego wychwytywanie z szybów wentylacyjnych. Gospodarczo wykorzystywano jedynie metan ujęty systemem dołowej sieci rurociągów i stację odmetanowania. Jak wskazano we wcześniejszym punkcie niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przed 2019 r. na terenie ZG Brzeszcze wybudowano nową stację odmetanowania, której oddanie do użytku pozwoliło na ograniczenie emisji metanu do atmosfery szybami wentylacyjnymi o ok. 5,18%, tj. z ok. 56,76 mln m³ w 2013 r. do ok. 53,82 mln m³ w 2014 r. W aspekcie ekonomicznym, budowa stacji odmetanowania przyczyniła się do zwiększenia efektywności odmetanowania i jego ujęcia, odpowiednio o 15,1%⁵⁶ i 18%⁵⁷. W okresie objętym kontrolą, tj. latach 2019 – 2023 w Spółce zainicjowano dwa zadania inwestycyjne mające wpływ na wielkość ujmowanego metanu, o łącznej wartości 2 056,5 tys. zł netto, z czego:

- oddane w 2022 r. zadanie o wartości 1 503 tys. zł netto⁵⁸ polegało na rozbudowie rurociągów metanowych w pokładzie 364 dla ZG Brzeszcze, tj. zabudowie i podmianie zbiorczego rurociągu metanowego o średnicy 300 mm zabudowanego w ww. pokładzie na rurociągi o średnicach 400 mm i 500 mm. Efektem wprowadzonych zmian było ograniczenie emisji metanu do atmosfery szybami wentylacyjnymi o ok. 15%, tj. z ok. 44,2 m³/min (w okresie od stycznia 2021 r. do maja 2022 r.- 17 m-cy) do ok. 37,7 m³/min (w okresie od maja 2022 r. do grudnia 2023 r. – 20 m-cy);
- planowane do zakończenia w czerwcu 2024 r. zadanie o wartości 553,5 tys. zł netto⁵⁹, polegające na rozbudowie głównych rurociągów metanowych na poziomie 640 m poprzez zabudowę rurociągu metanowego o średnicy 500 mm w przekopie taśmowym głównym (nr 355) o łącznej długości 360 m. Inwestycja, po jej zakończeniu, w aspekcie środowiskowym ma zmniejszyć emisję metanu do środowiska o ok. 5%, a w aspekcie ekonomicznym, o tyle samo zwiększyć efektywność odmetanowania oraz ilość ujętego metanu.

(akta kontroli str. 988; 1008-1011; 1439-1443)

9 stycznia 2023 r. Koncern podpisał umowę na realizację projektu pn. „Opracowanie kompleksowej technologii i linii pilotażowej w celu zwiększenia bezpieczeństwa i efektywności pozyskiwania gazu z pokładów węgla o różnej przepuszczalności, przy znacznej redukcji uwalniania metanu do atmosfery”. Raport techniczny przedstawiony przez wykonawcę Koncernowi, zawierał wyniki modelowania w zakresie przewidywalnej ilości metanu możliwej do pozyskania ww. technologią, jednak nie zawierał szacunkowych symulacji, (...) *o ile zmniejszy się wydzielanie metanu do atmosfery w związku z zastosowaniem przedmiotowej technologii.*

(akta kontroli str. 1463-1498; 1949-1950)

W celu ograniczania kosztów funkcjonowania Spółki, Zarząd Spółki zawarł porozumienie intencyjne w sprawie m.in. zakupu od TAURON Polska Energia S.A. dwóch silników metanowych⁶⁰ zlokalizowanych na terenie ZG Brzeszcze, wykorzystujących metan pozyskany z ujęć. Umowę sfinalizowano 29 listopada

⁵⁶ Zwiększenie efektywności odmetanowania zwiększyło się z ok. 32,6% w latach 2004-2013 do ok. 47,7% w latach 2014-2023.

⁵⁷ Zwiększenie ujęcia metanu.

⁵⁸ Umowa nr 121312N z dnia 9 grudnia 2021 r. „Dostawa rur poliesterowo szklanych do transportu metanu dla TAURON Wydobyte S.A. – Zakład Górniczy Brzeszcze”.

⁵⁹ Umowa nr UM/TWD/00085/03521/2023 z dnia 3 lutego 2023 r. „Dostawa rur z tworzyw sztucznych dla TAURON Wydobyte S.A. – Zakład Górniczy Brzeszcze” część 1.

⁶⁰ O mocy elektrycznej 2681 KW i napięciu 6300V każdy.

2023 r.⁶¹. Od 1 lipca 2024 r.⁶² do 1 lipca 2044 r.⁶³, Spółka, na podstawie Decyzji Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki z 26 marca 2024 r.⁶⁴, jest posiadaczem koncesji⁶⁵ na wytwarzanie energii elektrycznej z zakupionych ww. dwóch silników metanowych.

(akta kontroli str. 1525-1583)

8. Współpraca z innymi podmiotami w ramach realizacji inwestycji związanych z zagospodarowaniem metanu

Prezes Zarządu Spółki wyjaśnił, że: (...) W okresie objętym kontrolą jak i w okresie poprzedzającym (tj. przed 2019 r.), Spółka nie wymieniała z innymi spółkami węglowymi doświadczeń pozyskanych w ramach realizacji inwestycji związanych z zagospodarowaniem metanu. Dalej Prezes Zarządu wyjaśnił, że: (...) Według posiadanej wiedzy inne spółki górnicze nie dysponują instalacjami do przemysłowego zastosowania w polskim górnictwie węgla kamiennego, które umożliwiłyby wychwytywanie metanu z powietrza wentylacyjnego, a następnie jego gospodarcze wykorzystanie. Tym samym nie istniały przesłanki do wymiany doświadczeń z innymi spółkami węglowymi.

(akta kontroli str. 983; 987;1233;1237-1238)

9. Wydzielanie, ujęcie oraz emisja metanu do atmosfery

W ZG Brzeszcze w latach 2019-2023 całkowitą ilość metanu wydzielonego w procesie eksploatacji węgla, wyemitowanego do atmosfery w wentylacji i ujętego w powierzchniowej stacji odmetanowania w tys. m³ prezentuje zestawienie poniżej.

L.p.	Wyszczególnienie	Wykonanie w tys. m ³				
		2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.
1.	Całkowita ilość metanu wydzielona w procesie eksploatacji węgla	69 536,9	80 263,1	87 788,7	94 250,4	87 710,5
1.1.	z tego	emisja do atmosfery (w wentylacji)	35 279,9	40 321,1	37 646,5	42 654,9
1.2.		ujętego w powierzchniowych stacjach odmetanowania	34 257,0	39 942,0	50 142,3	51 595,5
						46 041,0

W latach 2019-2022 ilość ujętego w powierzchniowej stacji odmetanowania metanu systematycznie rosła, natomiast w 2023 r. spadła o 4 101,3 tys. m³, tj. o 8,2% w porównaniu do 2021 r. i o 5 554,5 tys. m³, tj. o 10,8% w porównaniu do 2022 r.

Prezes Zarządu wyjaśnił, że w 2023 r. na ilość ujętego metanu miało wpływ:

- (...) zakończenie eksploatacji pokładu 510 ścianą 06 o długości 150 m., przewietrzanej systemem z podwójnym chodnikiem wentylacyjnym, na tzw. krótkie 'Y', gdzie w trakcie eksploatacji z rejonu ściany 06 ujmowano średnio ok. 25 m³CH₄/min,
- uruchomienie i eksploatacja pokładu 510 ścianą 03 o długości 110 m., przewietrzanej systemem na 'U'. Ten system przewietrzania oraz długość ściany zdeteminowane zostały zapewnieniem wysokiego poziomu bezpieczeństwa pożarowego i metanowego. Wiąże się to jednak z niższymi ilościami ujęcia metanu ze środowiska ściany. Średnie ujęcie metanu z rejonu ściany 03 w 2023 roku wyniosło ok. 17 m³CH₄/min,

⁶¹ Akt Notarialny Repertorium A numer 9771/2023.

⁶² Do momentu nabycia przez Spółkę praw wynikających z Koncesji Urzędu Regulacji Energetyki, okresie od 30 listopada do 30 czerwca 2024 r. Spółka na podstawie umowy zawartej w dniu 30 listopada 2023 r. wydzierżawiła Spółce TAURON Nowe Technologie jednej z dwóch zakupionych jednostek kogeneracyjnych celem umożliwienia jej prowadzenia działalności wytwórczej energii elektrycznej.

⁶³ Okres ważności Koncesji ustalono na podstawie m.in. wniosku Spółki (Koncesjonariusza).

⁶⁴ Decyzja OKA.4111.107.2023.JAd.

⁶⁵ Nr WEE/19009/13527/W/OKA/2024/JAd.

- w 2023 roku średni miesięczny postęp ściany 930 wyniósł ok. 33 m, przy średnim ujęciu metanu na poziomie ok. 19 m³CH₄/min. Dla porównania w 2022 roku z rejonu ściany 930, przy postępie miesięcznym ok. 53 m., ujmowano ok. 29 m³CH₄/min.(...).

W latach 2019-2020 nie odnotowano wypuszczania do atmosfery metanu ujętego w powierzchniowej stacji odmetanowania. Natomiast w latach 2021-2023 do atmosfery wypuszczono odpowiednio: 15,0 tys. m³; 10,6 tys. m³ i 180,9 tys. m³, co stanowi ok. 148,061 t CH₄ uwolnionego do atmosfery metanu w okresie trzech lat⁶⁶.

Prezes Zarządu wyjaśnił, że: *przyczynami wypuszczenia do atmosfery wcześniej ujętego metanu⁶⁷ były sytuacje awaryjne na rurociągu tłocznym do zewnętrznego odbiorcy gazu, w tym prace serwisowe prowadzone na silnikach gazowych i ich wyłączenia przez właściciela (...) oraz stany awaryjne w stacji odmetanowania w ZG Brzeszcze. W przypadku braku możliwości przesytu nadwyżkę metanu ujętego w powierzchniowej stacji odmetanowania wypuszczano do atmosfery. Jak wyjaśnił Prezes Zarządu w okresie objętym kontrolą źródłami emisji metanu w PKW S.A. były, przede wszystkim procesy wydobywcze, tj. eksploatacja pokładów węgla oraz drażnienie wyrobisk przygotowawczych. Metan wydzielal się także z odsłoniętych powierzchni węglowych czynnych wyrobisk i ze zrobów poeksploatacyjnych.*

W ZG Brzeszcze emisja metanu do środowiska (nie ujętego systemem odmetanowania) następowała poprzez szyby wentylacyjne. Monitoring emisji metanu w tych szybach, jak wyjaśnił Prezes Zarządu, Spółka prowadziła metodą analizy laboratoryjnej prób gazowych oraz pomiarów wydatku powietrza kopalnianego. Próby powietrza pobierano na stacjach pomiarowych. W tym samym czasie wykonywano również na tych stacjach pomiary wydatku powietrza. Prezes Zarządu wyjaśnił, że (...) *ww. czynności wykonywane są przez wykwalifikowanych pomiarowców. Próby powietrza dostarczane są do laboratorium, celem analizy i dokumentowania wyników. Na podstawie wyników analiz laboratoryjnych oraz pomiarów ilości powietrza wykonuje się obliczenia rzeczywistej emisji metanu do środowiska. Wyniki pomiarów i analiz dokumentowane są w Głównej Książce Przewietrzania(...).*

(akta kontroli str. 984-985, 989, 1200-1204, 1733-1780)

Na potrzeby Spółki badania laboratoryjne, m.in. w zakresie wielkości emisji metanu z szybów wentylacyjnych, przeprowadzał TAURON Wytwarzanie S.A. – Laboratorium Centralne Grupy TAURON⁶⁸. W okresie objętym kontrolą obowiązywała między Spółkami umowa SLA nr 2019/UK/TWD/CEN-FZZ/03403 z 5 lutego 2019 r. wraz z czterema załącznikami. W § 3 przedmiotowej umowy wykonawca oświadczył, że: (...) *jest i będzie podmiotem uprawnionym do prowadzenia badań w obszarach regulowanych prawnie zgodnie z Zakresem Akredytacji nr 688 (...)*⁶⁹. Natomiast § 6 pkt 12 stanowił, że *Badania prowadzone w obszarach regulowanych prawnie będą wykonywane metodami akredytowanymi.* We wspomnianym zakresie akredytacji LC

⁶⁶ Z czego: w 2021 r. – 10,76 t.; w 2022 r. – 7,6 t. i w 2023 r. – 129,7 t.

⁶⁷ W 2021 r. 100% to awarie na rurociągu tłocznym odbiorcy. W 2022 r. ok. 90% awarie w stacji odmetanowania w ZG Brzeszcze i ok. 10% awarie silników metanowych. W 2023 r. ok. 69% awarie silników metanowych oraz wyłączenia silników metanowych, ok. 31% prace planowe na rurociągu odbiorcy oraz awarie na ww. rurociągu tłocznym.

⁶⁸ Dalej zwane: LC.

⁶⁹ Certyfikat Akredytacji Laboratorium Badawczego Nr AB 688 dla TAURON Wytwarzanie S.A. – Departament Analiz Chemicznych – Laboratorium Centralne wydany przez Polskie Centrum Akredytacji w dniu 13 czerwca 2018 r. (ważny do 14 czerwca 2022 r.). Kolejny Certyfikat Nr AB 688 został wydany 19 lipca 2019 r. – nie wskazano ważności, zamieszczono zapis, że „Akredytacja pozostaje w mocy pod warunkiem przestrzegania wymagań jednostki akredytującej określonych w kontrakcie Nr AB 688.

nie miało wskazanej dziedziny badań: badanie chemiczne i pobieranie próbek powietrza⁷⁰, w skład którego wchodzi metan.

(akta kontroli str. 1791-1914)

Prezes Zarządu wyjaśnił, że: (...) W obowiązujących przepisach Prawa geologicznego i górniczego (rozporządzenie Ministra Energii z dnia 23 listopada 2016 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących prowadzenia ruchu podziemnych zakładów górniczych wraz z późniejszymi zmianami) badania powietrza kopalnianego nie wymagają akredytacji metod badawczych, dlatego analizy te zostały zlecone do Laboratorium Centralnego posiadającego odpowiedni sprzęt i metody badawcze dostosowane do potrzeb ZG Brzeszcze. Jest to zgodne z załączonym do umowy wykazem 'Metody badań'. (...) Spółka zadbała o to, by sprawdzać poprawność wykonywanych analiz powietrza kopalnianego w ZG Brzeszcze. Laboratorium Centralne podlega corocznej kontroli przeprowadzanej przez Laboratorium akredytowane Centralnej Stacji Ratownictwa Górniczego w Bytomiu⁷¹.

W wyniku kontroli przeprowadzonej przez CSRG w przedmiocie: stan przygotowania zakładu górniczego do prowadzenia akcji ratowniczych⁷² w zakresie Laboratorium Chemiczne stwierdzono, że: 1) laboratorium wyposażone było w pięć chromatografów gazowych oraz sześć aparatów konduktometrycznych Anko-3; 2) laboratorium posiadało niezbędną ilość gazowych mieszanin wzorcowych wytworzonych i wzorcowanych przez akredytowane laboratorium chemiczne CSRG; 3) dokumentacja wyników z analiz prób gazowych prowadzona była prawidłowo w formie wydruków komputerowych oraz zapisów w księdze. Wyniki ze sprawdzania i wzorcowań przyrządów pomiarowych zapisywane były w „Zeszytach sprawdzania i wzorcowań”; 4) personel laboratorium posiada niezbędną wiedzę i doświadczenie z zakresu analizy powietrza i gazów kopalnianych.

(akta kontroli str. 1920-1937)

10. Zagospodarowanie ujętego metanu

W ZG Brzeszcze w latach 2019 i 2020 zagospodarowywano 100% metanu ujętego w powierzchniowej stacji odmetanowania⁷³. W latach 2021-2023 wykorzystano odpowiednio 50 127,3 tys. m³, tj. 99,9% ; 51 584,9 tys. m³, tj. 99,9% (z tego 18 707,4 tys. m³ w ramach grupy kapitałowej) i 45 860,1 tys. m³, tj. 99,6%.

Ujęty i zagospodarowany metan w latach 2019-2023 w ZG Brzeszcze został w całości sprzedany odbiorcom przemysłowym, z tego w 2021 r. 12 482,8 tys. m³, a w 2022 r. 18 707,4 tys. m³ w ramach grupy kapitałowej.

(akta kontroli str. 984-985, 990, 1002-1003)

11. Sprawozdawczość w zakresie emisji metanu

W okresie objętym kontrolą Spółka, jako podmiot korzystający ze środowiska, którego działalność powoduje emisje (m.in. metanu) zgodnie z art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 17 lipca 2009 r. o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji⁷⁴, sporządzała i wprowadzała w terminie do końca lutego każdego badanego roku⁷⁵ do Krajowej bazy o emisjach gazów cieplarnianych i innych substancjach, raport, zawierający informacje wskazane w art. 6 ust. 2 pkt 1-10 ww.

⁷⁰ Dziedziny badań wskazane w Zakresie Akredytacji Nr AB 688 to: 1) Badania chemiczne i pobieranie próbek wód, ścieków i paliw stałych. 2) Badania chemiczne wyrobów chemicznych, materiałów budowlanych, wody, odpadów, paliw ciekłych. 3) Badania właściwości fizycznych i pobieranie próbek wód, ścieków i paliw stałych. 4) Badania właściwości fizycznych wyrobów chemicznych, materiałów budowlanych, wody, odpadów.

⁷¹ Dalej zwana: CSRG.

⁷² Protokół Nr 1/TDOJ/2024 konsultacji przeprowadzonej w dniu 15 marca 2024 r.

⁷³ Tj. 34 257,0 tys. m³ w 2019 r. i 39 942,0 tys. m³ w 2020 r.

⁷⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 673, ze zm.

⁷⁵ Za 2019 r. – 25 lutego 2020 r., za 2020 r. – 23 lutego 2021 r., za 2021 r. – 24 lutego 2022 r., za 2022 r. – 24 lutego 2023 r., za 2023 r. – 23 lutego 2024 r.

ustawy. Coroczne raporty z okresu objętego kontrolą złożono zgodnie ze wzorem określonym w rozporządzeniu Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 26 października 2022 r. w sprawie szczegółowego zakresu informacji zawartych w raporcie oraz sposobu jego wprowadzania do Krajowej bazy o emisjach gazów cieplarnianych i innych substancji⁷⁶. Źródłami emisji metanu do atmosfery były szyby wentylacyjne, a wielkość emisji w latach 2019-2023 kształtowała się odpowiednio: 25 570,97 Mg/rok, 28 910,21 Mg/rok, 27 003,26 Mg/rok, 30 591,15 Mg/rok, 30 006,74 Mg na rok. Od powyższych wartości emisji metanu do atmosfery Spółka zgodnie z art. 284 ust 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska*⁷⁷ ustaliła wysokość należnej opłaty oraz terminowo wniosła ją na rachunek Małopolskiego Urzędu Marszałkowskiego, tj. za dany rok do dnia 31 marca następnego roku⁷⁸. Zastosowane stawki wyniosły odpowiednio, za 2019 i za 2020 r. 0,30 zł za Mg, za 2021 r. 0,31 zł za Mg, za 2022 r. 0,32 zł za Mg, za 2023 r. 0,34 zł za Mg i były zgodne ze stawkami wskazanymi w obwieszczeniach Ministra⁷⁹. Tym samym od 2019 r. do 2023 r. Spółka z tytułu emisji metanu szybami wentylacyjnymi, jako podmiot korzystający ze środowiska zapłaciła łącznie 44 706,81 zł⁸⁰.

(akta kontroli str. 848-982, 1205-1232)

Powyżej wskazane zaraportowane dane w zakresie emisji metanu do atmosfery wykazane w kg są zgodne z danymi wskazanymi w pkt 9 i 10 niniejszego wystąpienia pokontrolnego wykazanymi w m³ przy uwzględnieniu stosowanego w Spółce przelicznika gęstości gazów 0,717 kg/m³ w temperaturze 20°C, przy normalnym ciśnieniu⁸¹.

(akta kontroli str. 1425-1430)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

⁷⁶ Dz. U. poz. 2217.

⁷⁷ Dz. U. z 2024 r. poz. 54, ze zm.

⁷⁸ Za 2019 r. – 13 marca 2020 r., za 2020 r. – 23 marca 2021 r., za 2021 r. – 24 marca 2022 r., za 2022 r. – 23 marca 2023 r., za 2023 r. – 53 marca 2024 r.

⁷⁹ 1) Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 3 października 2018 r. w sprawie wysokości stawek opłat za korzystanie ze środowiska na rok 2019 MP poz. 1038, 2) Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 24 września 2019 r. w sprawie wysokości stawek opłat za korzystanie ze środowiska na rok 2020 MP poz. 866, 3) Obwieszczenie Ministra Klimatu z dnia 19 października 2020 r. w sprawie wysokości stawek opłat za korzystanie ze środowiska na rok 2021 MP poz. 961, 4) Obwieszczenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 25 października 2021 r. w sprawie wysokości stawek opłat za korzystanie ze środowiska na rok 2022 MP poz. 960, 5) Obwieszczenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 7 października 2022 r. w sprawie wysokości stawek opłat za korzystanie ze środowiska na rok 2023 MP poz. 1009.

⁸⁰ Z czego w: 2019 r. – 7 671,29 zł; 2020 r. – 8 673,05 zł; 2021 r. – 8 371,01 zł; 2022 r. – 9 789,17 zł i 2023 r. – 10 202,29 zł.

⁸¹ Wskazane przez Koncern i wykorzystywane do obliczeń - Tablice matematyczno-fizyczne, Państwowe Wydawnictwo Szkolnictwa Zawodowego, Warszawa 1969 r. – Tablica 29.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Katowice, dnia 16 października 2024 r.

Kontroler

Beata Olejnik

Gł. specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Katowicach

.....